

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Факультет соціології
НН Інститут права**

Кафедра філософії та методології науки
Кафедра соціальних структур та соціальних відносин
Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана факультету
соціології

« 18 » серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Методологія та організація наукових досліджень з основами
інтелектуальної власності»**

для студентів

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність С5 Соціологія
освітній рівень магістр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Олена КОМАР, Маргарита ШИРОКОВА, Оксана КАРАЩУК

Пролонговано: на 20~~26~~/20~~27~~ н.р. І. Коф (Червиська) «31» 08 20~~26~~р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. () «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробники:

Олена КОМАР, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та методології науки

Маргарита ШИРОКОВА, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Оксана КАРАЩУК, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

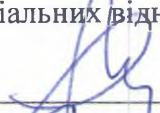
Зав. кафедри філософії та методології науки

 (Сергій ПЕТРУЩЕНКОВ)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

 (Олег МАЗУРИК)

Протокол № 13 від «28» серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права

 (Анатолій КОДИНЕЦЬ)

Протокол № 19 від «28» серпня 2025 р.

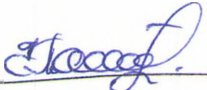
Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № 2 від 29 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Юрко Маслійко

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 13 від 28 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

Схвалено науково-методичною комісією НН Інституту права

Протокол № __ від __ серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Ювгенія Євкова

1. Мета дисципліни – здобуття студентами факультету соціології базових знань з методології, методики та організації соціального міждисциплінарного наукового дослідження; сучасними методологічними концепціями, основами методології наукового пізнання, методикою наукових досліджень у соціальних науках; нормами інтелектуальної власності та її захисту, що сприяє розширенню наукового світогляду та потенціалу професійної підготовки як науковців.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати особливості формування наукових понять, принципи побудови теоретичних висновків; особливості методів соціологічних досліджень.
2. Вміти використовувати технологічні знання та вміння в процесі соціологічних досліджень; розробляти програму соціологічного дослідження; формулювати практичні рекомендації; на основі заданого зразка будувати авторські дослідницькі методики.
3. Володіти елементарними навичками: аналізу, синтезу, командної роботи, організації комунікації.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна є обов'язковою для вивчення в рамках ОП «Соціологія» ОР магістр. Дисципліна спрямована на формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес у соціальних науках, усвідомлення цілей соціального міждисциплінарного наукового дослідження, набуття навичок, необхідних для реалізації власного дослідницького потенціалу; відпрацювання загальних компетентностей у процесі професійного навчання, формування наукової та методологічної культури. Розкривається роль інтелектуальної власності як складової інтелектуального капіталу, формується повага до авторського права та вміння захищати авторське право при проведенні власної наукової діяльності.

4. Завдання (навчальні цілі):

- розкриття можливостей застосування соціологічної методології в міждисциплінарних наукових дослідженнях;
- визначення характеристик та умов формування методологічної культури соціолога;
- здобуття навичок презентації результатів фахових наукових досліджень;
- оволодіння навичками захисту інтелектуальної власності та її результатів.

Що спрямовано на формування наступних **компетентностей**:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

СК03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.

СК06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК07. Здатність розробляти та оцінювати соціальні проекти і програми.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати: – значення методологічної підготовки для професійної діяльності вченого; – основні методологічні системи сучасної філософії науки; – основні характеристики сучасних методологічних концепцій в їх історичному розвитку; – значення специфічно-наукового методу в соціальних науках для професійної	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна відповідь, контрольна робота	20

	діяльності соціолога як дослідника; – загальнонаукові (індукція, дедукція абдукція) та специфічні методи та способи наукового пізнання на базі основних методологічних моделей (гіпотетико-дедуктивних та емпірично-індуктивних); – характеристики основних методів наукового пізнання; – сучасні ідеали та норми наукового дослідження; – ірраціональні прийоми роботи з науковою інформацією; – методи, прийоми та стратегії аргументації; – систему організації науково-пізнавальної діяльності; – систему підготовки й атестації наукових кадрів.			
1.2	Знати: – спеціальні форми методологічної культури соціолога; – особливості самостійної роботи студента магістратури, її роль у розвитку наукового потенціалу; – основи самоорганізації та саморегуляції наукової діяльності; – технології популяризації соціологічного знання; – особливості методів та форм професійної комунікації.	Лекція, семінар, самостійна робота	Експрес-опитування домашнє письмове завдання, контрольна робота	15
1.3	Знати: – визначення права інтелектуальної власності та загальні підходи щодо правової охорони об'єктів інтелектуальної власності за українським та міжнародним законодавством; – перелік об'єктів інтелектуальної власності та порядок виникнення прав на них; – права та обов'язки власників прав інтелектуальної власності та інших учасників авторсько-правових відносин; – правила укладання договорів щодо об'єктів інтелектуальної власності; – способи цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності; – основні форми комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності; – принципи фінансування інтелектуальної діяльності; – методику оцінки результатів інтелектуальної діяльності.	Лекція, семінар, самостійна робота	Експрес-опитування домашнє письмове завдання, контрольна робота	15
2.1	Вміти: – використовувати методологічні принципи наукового дослідження; – працювати з масивом публікацій із фахової дисципліни; – вибирати та формулювати проблему дослідження; – шукати необхідну наукову інформацію; обирати методологічну основу дослідження; – вміти розрізняти загальнонаукові та специфічні методи та способи наукового пізнання на базі основних методологічних моделей (гіпотетико-дедуктивних та емпірично-індуктивних).	Лекція, семінар, самостійна робота	Домашнє письмове завдання, контрольна робота	20

2.2	Вміти: – визначати умови підвищення ефективності наукової діяльності соціологів; – розробляти індекси вимірювання рівня наукової підготовки магістра; – визначати індекс наукового потенціалу студента магістратури; – визначати особливості компетентнісного підходу у вищій освіті як технології набуття наукової та методологічної культури; – представляти результати досліджень на наукових конференціях і семінарах; – розробляти публічні презентації результатів наукових досліджень; – брати участь в наукових дискусіях.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна відповідь, експрес-опитування, контрольна робота	15
2.3	Вміти: – визначати порядок отримання прав на об'єкт інтелектуальної власності залежно від його виду; – поважати та захищати авторське право при проведенні власної наукової діяльності, оформленні цитувань та посилань; – обирати форму і спосіб захисту порушеного права інтелектуальної власності; – укласти договори із замовником або роботодавцем, у тому числі з врахуванням статусу створюваних об'єктів інтелектуальної власності та розпорядження правами на них; – правильно визначати факти порушення прав інтелектуальної власності та вимагати відповідного відшкодування завданих збитків; – захищати порушені права інтелектуальної власності передбаченими чинним законодавством способами та у встановлених формах; – розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності у процесі комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності; – здійснювати трансфер технологій в процесі комерціалізації результатів наукових досліджень; – застосовувати вимоги авторського права при проведенні наукових досліджень.	Лекція, семінар, самостійна робота	Експрес-опитування, контрольна робота	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни					
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3
ПРН03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.	+	+	+	+	+	+
ПРН06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.	+	+	+		+	
ПРН07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей.					+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання знань студентів: семестрове оцінювання:

Частина 1

№ п/п	Виконана робота	Кількість балів		Результати навчання за дисципліною
		min	max	
1.	усна відповідь	7	14	РН 1.1, 2.2
2.	експрес-опитування	3	6	РН 1.1
3.	контрольна робота	10	13	РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3
	Всього	20	33	

Частина 2

№ п/п	Виконана робота	Кількість балів		Результати навчання за дисципліною
		min	max	
1	усна відповідь	3	5	РН 1.1, 2.2
2	експрес-опитування	7	12	РН 1.2, 1.3, 2.2, 2.3
3	домашнє письмове завдання	6	10	РН 1.2, 1.3, 2.1
4	контрольна робота	4	7	РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3
	всього	20	34	

Частина 3

№ п/п	Виконана робота	Кількість балів		Результати навчання за дисципліною
		min	max	
1	експрес-опитування	7	11	РН 1.2, 1.3, 2.2, 2.3
2	домашнє письмове завдання	6	10	РН 1.2, 1.3, 2.1
3	контрольна робота	7	12	РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3
	всього	20	33	

підсумкове оцінювання: залік.

Загальна оцінка з дисципліни розраховується як сукупність балів за першу, другу та третю змістові частини. Студентам, які сумарно набрали кількість балів, меншу за критично-розрахунковий мінімум у 60 балів, для отримання заліку обов'язковим є виконання додаткових індивідуальних завдань.

7.2. Організація оцінювання:

1. Експрес-опитування: після вивчення тем 3, 4, 5, 6, 7.
2. Усна відповідь: теми 1-5.
3. Домашнє письмове завдання: після вивчення тем 4, 5, 6.
4. Контрольна робота 1: після вивчення тем 1-3.
5. Контрольна робота 2: після вивчення тем 4-5.
6. Контрольна робота 3: після вивчення тем 6-7.

7.3 Шкала відповідності оцінок.

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарів.

Структура навчально-дослідницьких тематичних блоків лекцій та семінарів				
№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина 1. Філософсько-теоретичні основи методології та організації науково-дослідної роботи				
1.	Наука як дослідження та основні підходи до розуміння науки. Становлення методології соціальної науки: від першої наукової революції до сьогодення. Вплив соціології знання на філософію та методологію науки.	2	2	6
2.	Методи наукового дослідження. Емпірична індуктивна і гіпотетико-дедуктивна методологічні моделі науки.	2		8
3.	Методологічні особливості соціогуманітарних наук. Академічна доброчесність і мертоніанські норми наукового етосу. Організація дослідницької роботи.	2	2	6
	Контрольна робота 1			5
Всього з частини 1		6	4	25
Частина 2. Соціологічні основи методології та організації науково-дослідної роботи				
4.	Спеціальні форми методологічної культури соціолога та їх реалізація в практиці навчальної діяльності ЗВО	2	4	6
5.	Сучасні форми оприлюднення результатів наукової діяльності в соціології		4	6
	Контрольна робота 2			5
Всього з частини 2		2	8	17
Частина 3. Основи інтелектуальної власності				
6.	Інтелектуальна, творча діяльність та її місце у соціально-економічному розвитку суспільства. Джерела права інтелектуальної власності.	2	2	6
7.	Авторське право та суміжні права.	2		8
	Контрольна робота 3			5
Всього з частини 3		4	2	19
Всього		12	14	61

Загальний обсяг 90 год., у тому числі:

лекції – 12 год.; семінари – 14 год.; самостійна робота – 61 год.; консультації – 3 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

Частина 1

1. Комар О. (2024). Чи потребує наука регулювання: етос і самоорганізація у науці. Філософія освіти, 30(2), 199-220. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-2-13>
2. Кун Т. (2001). Структура наукових революцій. К.: Port-Royal. 228 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С. Добронравова, О.В. Руденко Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
4. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посібник / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. С. 5-105.
5. Latour, B. (1999). Pandora's hope: essays on the reality of science studies. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
6. Merton, R. K. (1938). Science and the Social Order. Philosophy of Science, 5, 321-337.

Частина 2

7. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера, 2015. 380 с.
8. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Друге вид. доп. і перероб. Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006. 167 с.
9. Головаха Є.І., Паніна Н.В. Інтегральний індекс соціального самопочуття (ІСС): конструювання і застосування соціологічного тесту в масових опитуваннях. К.: Інститут соціології НАНУ, 1997. 106 с.
10. Дубровіна Л. А. Матеріали щодо тенденцій світової науки в галузі оцінювання ефективності діяльності наукових інститутів, підрозділів, окремих учених і дискусії в гуманітарній науці. Аналітична доповідь. К., 2014. 16 с.
11. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій. К.: Наук. думка, 1996. 232 с.
12. Кабінет Міністрів України. (2022). Розпорядження Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text>
13. Babbie, E.R. (2021). The practice of social research (15th ed.). Cengage Learning. 592 p.
14. Bryman, A. (2016). Social research methods (5th ed.). Oxford University Press. 747 p.
15. Wagner, C., Kawulich, B., & Garner, M. (Eds.). (2012). Doing social research: A global context. McGraw-Hill Higher Education. 313 p.

Частина 3

16. Закон України «Про авторське право та суміжні права». Відомості Верховної Ради, 2023, № 57, ст. 166. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
17. Каращук О.О., Моховікова С.С. (2023). Службовий твір як об'єкт авторського права: особливості правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*, №4, 26-32. <http://nvppp.in.ua/vip/2023/4/5.pdf>
18. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
19. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / О.П. Орлюк (кер. авт. кол.), А.О. Кодинець, Ю.В. Носік, О.О. Каращук та ін.; за ред. О.П. Орлюк. К.: Інтерсервіс, 2016. 382 с.
20. Право інтелектуальної власності: підруч. / О.І. Харитоновна [та ін.]; за заг. ред. О.І. Харитонової. К.: Юрінком Інтер, 2020. 540 с.
21. Харченко О.О., Каращук О.О., Ковальчук М.С. Вдосконалення захисту прав людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності. *Актуальні питання вдосконалення національного механізму захисту прав людини в Україні*. Монографія за ред. Бисаги Ю.М., Перегуди Є.В., Сердюк Н.А., Ковальчука О.М., Марченка М.В. Київ-Тернопіль: Бескиди, 2022 р. С. 215-232.
22. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 40-44, ст. 356. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
23. Штефан А.С. (2017). Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту. Монографія. К.: Інтерсервіс. 150 с. <http://ndiiv.org.ua/Files2/Monogr.avtor.%20pravo%20i%20sumiz.%20prava.pdf>

Додаткові:

Частина 1

1. Азарова А.О., Міронова Ю.В. Методологія і організація наукових досліджень: конспект лекцій. Вінниця: ВНТУ, 2022. 60 с.
2. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
3. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
4. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.

5. Benton T., Craib I. *Philosophy of Social Science: The Philosophical Foundations of Social Thought*. 2nd ed. Palgrave Macmillan, 2011. 260 p.
6. Jarvie I.C., Zamora-Bonilla J. *The SAGE Handbook of the Philosophy of Social Sciences*. SAGE, 2011. 172 p.
7. Polanyi, M. (1962). The republic of science: Its political and economic theory. *Minerva*, 1(1), 54–73.
8. Politi, V. (2024). Who ought to look towards the horizon? A qualitative study on the collective social responsibility of scientific research. *European Journal for Philosophy of Science*, 14(2), 19. <https://doi.org/10.1007/s13194-024-00580-x>

Частина 2

9. Національна академія педагогічних наук України. (2021). Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки. Київ: НАПН України. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3373/>
10. Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2018). *Reflexive methodology: New vistas for qualitative research* (3rd ed.). SAGE Publications. 360 p.
11. Chilisa, B. (2019). *Indigenous research methodologies* (2nd ed.). SAGE Publications. 343 p.
12. Creswell, J.W., & Creswell, J.D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications. 304 p.
13. Gouldner A.W. *The coming crisis of Western sociology*. N.Y.: Basic Books, 1970. 528 p.
14. Hirsch J.E. An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences USA*. 2005. Vol. 102, No 46. P. 16569-16572. <https://doi.org/10.1073/pnas.0507655102>
15. Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences. *Quality indicators for research in the humanities*. Interim report by the Committee on Quality Indicators in the Humanities. 2011. 68 p. https://www.qs.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/d_qualitaetssicherung/Dateidownloads/Quality_Indicators_for_research_in_the_Humanities.pdf
16. Sugimoto, C.R., Work, S., Larivière, V., & Haustein, S. (2017). Scholarly use of social media and altmetrics: A review of the literature. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68(9), 2037-2062. <https://doi.org/10.1002/asi.23833>
17. Tennant, J.P., Crane, H., Crick, T., Davila, J., Enkhbayar, A., Havemann, J., ... & Vanholsbeeck, M. (2019). Ten myths around open scholarly publishing. *PeerJ Preprints*, 7, e27580v2. <https://doi.org/10.7287/peerj.preprints.27580v1>
18. UNESCO. (2021). *Recommendation on Open Science*. Paris: UNESCO. 34 p. <https://doi.org/10.54677/MNMMH8546>

Частина 3

19. Дяченко В.С., Дяченко Н.П. (2024). Особливості державної політики щодо забезпечення права інтелектуальної власності у сфері цифрових технологій. *Derzhavne upravlinnya udoskonalennya ta rozvytok*, №2. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.2.17>
20. Зеров К. (2021). Огляд теоретичних підходів щодо правової охорони об'єктів, згенерованих системами штучного інтелекту у сфері авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, №6, 25-37. <http://uran.inprojournal.org/article/view/248986>
21. Лучик С., Лучик В. (2024). Захист та кібербезпека інтелектуальної власності в Україні в умовах війни. *Наука і техніка сьогодні*, № 2(30). [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-867-884](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-867-884)
22. Позняков С., Маньгора Т. (2024). Світові стандарти у сфері інтелектуальної власності: міжнародні договори та угоди. *Актуальні питання у сучасній науці*, № 3(21). [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-3\(21\)-748-760](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-3(21)-748-760)
23. Спесивцева О. (2024). Право sui generis: як штучний інтелект адаптує під себе авторське право? *Юридична газета*. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/pravo-sui-generis-yak-shtuchniy-intelekt-adaptue-pid-sebe-avtorske-pravo.html>
24. Харебава Т. (2024). Авторські права на об'єкт, створений штучним інтелектом. *ЮРЛІГА*. https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/225383_avtorsk-prava-na-obkt-stvoreniy-shtuchnim

ntelektom

25. Шумак І. (2024). Вплив цифрової трансформації на правові відносини і захист інтелектуальної власності. *Наука і техніка сьогодні*, № 2(30).
[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-215-226](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-215-226)